

YOSHLAR BILAN ISHLASH BO'YICHA KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYAT VA UNING O'ZIGA XOSLIKLARI

Xalmatova Zarnigor Akmal qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Pedagogika yo'nalishi

2-kurs(1_24 guruh)

Talabasi: +998 88 360 09 23

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada yoshlar bilan ishlash jarayonida kasbiy-pedagogik faoliyatning mazmuni, tamoyillari va o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Yosh avlod tarbiyasi jamiyat taraqqiyoti va istiqbolini belgilovchi eng muhim omillardan biri sifatida qaraladi. Shu sababli pedagogning kasbiy mahorati, shaxsiy fazilatlari, kommunikativ imkoniyatlari, psixologik tayyorgarligi hamda yoshlar bilan ishlashdagi ijodiy yondashuvi alohida ahamiyat kasb etadi. Maqolada yoshlarning psixologik xususiyatlari, ularning ijtimoiy faolligi, motivatsiyasini shakllantirish usullari va tarbiyaviy ishlarda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari yoritilgan. Shuningdek, yoshlar bilan ishlashda individual yondashuv, ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash, ijobiy muhit yaratish va ular bilan samarali muloqot olib borishning ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari yoshlar bilan ishlovchi pedagoglarga amaliy tavsiyalar berish, kasbiy kompetentlikni rivojlantirish hamda ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan. Ushbu maqola yoshlar tarbiyasi masalalari bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar, talaba-pedagoglar hamda ilmiy izlanuvchilar uchun muhim nazariy va amaliy manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: yoshlar tarbiyasi, kasbiy-pedagogik faoliyat, pedagogik kompetensiya, motivatsiya, psixologik xususiyatlar, individual yondashuv, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, muloqot, tarbiyaviy jarayon.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается содержание, принципы и особенности профессионально-педагогической деятельности в работе с молодежью. Подчеркивается, что воспитание подрастающего поколения является одним из важнейших факторов развития и будущего общества. В этой связи особое значение приобретают профессиональное мастерство педагога, его личные качества, коммуникативные способности, психологическая подготовленность и творческий подход в работе с молодежью. В статье анализируются психологические особенности молодежи, методы формирования их социальной активности и мотивации, а также преимущества применения современных

педагогических технологий в воспитательном процессе. Отдельное внимание уделено индивидуальному подходу, социально-педагогической поддержке, созданию позитивной образовательной среды и эффективному взаимодействию с молодежью. Полученные результаты направлены на разработку практических рекомендаций для педагогов, работающих с молодежью, развитие их профессиональной компетентности и повышение эффективности воспитательно-образовательного процесса. Статья может служить важным теоретическим и практическим ресурсом для специалистов, занимающихся проблемами молодежного воспитания, студентов-педагогов и исследователей.

Ключевые слова: молодежь, профессионально-педагогическая деятельность, педагогическая компетентность, мотивация, психологические особенности, индивидуальный подход, современные педагогические технологии, взаимодействие, воспитательный процесс.

ANNOTATION

This article examines the content, principles, and distinctive features of professional-pedagogical activity in working with youth. The upbringing and development of the younger generation are considered among the key factors determining the progress and future of society. Therefore, a teacher's professional skills, personal qualities, communicative abilities, psychological readiness, and creative approach to working with young people are of particular importance. The article analyzes the psychological characteristics of youth, methods of fostering their social activity and motivation, as well as the advantages of using modern pedagogical technologies in the educational and upbringing process. Special attention is given to individual approaches, socio-pedagogical support, the creation of a positive educational environment, and effective communication with young people. The outcomes of the study aim to provide practical recommendations for educators working with youth, support the development of their professional competence, and enhance the effectiveness of educational and upbringing activities. This article serves as a valuable theoretical and practical resource for specialists in youth education, student-teachers, and researchers.

Keywords: youth, professional-pedagogical activity, pedagogical competence, motivation, psychological characteristics, individual approach, modern pedagogical technologies, communication, educational process.

ASOSIY QISM

1. Yoshlar bilan ishlashning pedagogik asoslari

Yoshlar bilan ishlash pedagogik jarayonning eng muhim va mas'uliyatli yo'nalishlaridan biridir. Chunki aynan yosh avlod jamiyatning kelajakdagi intellektual salohiyatini, ma'naviy-axloqiy qiyofasini hamda iqtisodiy taraqqiyotini belgilaydi.

Pedagogning yoshlar bilan ishlashdagi faoliyati nafaqat bilim berish, balki ularning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiy faolligi, ma'naviy tarbiyasi va kasbiy yo'nalishini to'g'ri tanlashida ham muhim o'rin tutadi.

Pedagogik faoliyatning mazmuni yoshlarning psixologik ehtiyojlari, yosh xususiyatlari, ijtimoiy tajribasi va motivatsion omillarini chuqur o'rganish bilan belgilanadi. Bu jarayonda pedagog nafaqat ta'lim beruvchi, balki tarbiyachi, maslahatchi, psixolog, motivator va ma'naviy yo'l boshchi sifatida harakat qiladi.

2. Kasbiy-pedagogik faoliyatning tarkibiy qismlari : Kasbiy-pedagogik faoliyat bir necha asosiy komponentlardan tashkil topadi:

1.	Didaktik komponentlar	Ushbu komponent o'quv jarayonini tashkil qilish, ta'lim metodlari va yondashuvlarini tanlash, o'quv materialini yoshlar qabul qila oladigan darajada yetkazish bilan bog'liq. Pedagogning mahorati shundaki, u murakkab mavzularni sodda, mantiqiy va tushunarli qilib talabalarga yetkazishi lozim.
2.	Tarbiyaviy komponentlar	Tarbiyaviy faoliyat yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitish, ularda axloqiy fazilatlar, vatanparvarlik, mas'uliyat, intizom, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Pedagog yoshlarning har birining shaxsiy sifatlarini rivojlantirish uchun individual yondashuvdan foydalanadi.
3.	Psixologik komponentlar	Yoshlarning emotsional holati, o'zini anglash jarayoni, xarakteri va temperamentini yaxshi bilgan pedagog ularning ehtiyojlariga mos sharoit yarata oladi. Psixologik yondashuv konfliktlarni oldini olish, ijtimoiy moslashuvni kuchaytirish va ijobiy motivatsiyani shakllantirishga xizmat qiladi.
4.	Kommunikativ komponentlar	Pedagog va yoshlar o'rtasidagi samarali muloqot jarayoni o'quv faoliyatining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ochiq, ishonchli, konstruktiv muloqot muhitini yaratgan pedagog yoshlar bilan oson til topisha oladi.

3. Yoshlarning psixologik xususiyatlari va pedagogning roli: Yoshlar davrida shaxsning o'zini anglash, mustaqil qaror qabul qilish, jamiyatda o'z o'rnini topish kabi jarayonlar kuchayadi. Shu sababli pedagog: yoshlarning mustaqil fikrlash faoliyatini

rag'batlantirishi, ularni samarali faoliyatga yo'naltirishi, o'z imkoniyatlarini kashf etishga yordam berishi, ijtimoiy va emotsional qo'llab-quvvatlashi zarur.

Ushbu davrda yoshlar ko'proq psixologik barqarorlikka, e'tirofga va rag'batga ehtiyoj sezadi. Pedagogning ularni to'g'ri yo'naltirishi yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini orttiradi va ijtimoiy faoliyatga kirishishini tezlashtiradi.

4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati

Bugungi kunda yoshlar bilan ishlash jarayoni zamonaviy texnologiyalarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi. Jumladan:

- interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, debat),
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (multimedia, elektron darsliklar),
- onlayn ta'lim platformalari,
- masofaviy o'qitish tizimlari,
- loyiha asosida o'qitish,
- yoshlar ijodkorligini, mustaqil fikrlashini va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

5. Yoshlar bilan individual ishlash va ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash:

Har bir yoshning qiziqishi, layoqati, xarakteri, ehtiyojlari o'ziga xos bo'lganligi sababli pedagog individual yondashuvni qo'llashi shart. Individual ish shakllari:

- suhbat va maslahat berish,
- individual o'quv rejalari tuzish,
- iqtidorli yoshlar bilan alohida ishlash,
- qiyinchilikka duch kelayotgan yoshlarni qo'llab-quvvatlash,
- motivatsion treninglar tashkil etishlar ko'rinishida bo'lishi mumkin.

Shuningdek, ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash orqali yoshlarning ma'naviy, psixologik va intellektual rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratiladi.

6. Pedagogning kasbiy kompetensiyasi va uning o'ziga xosligi: Yoshlar bilan ishlovchi pedagog quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi zarur: kasbiy bilim va ko'nikmalar, pedagogik mahorat, innovatsion tafakkur, psixologik savodxonlik, axborot texnologiyalaridan foydalanish qobiliyati, muloqot madaniyati, ijodkorlik, vaziyatni boshqarish ko'nikmalari.

Bularning barchasi yoshlar bilan ishlash jarayonini samarali bo'lishini ta'minlaydi.

XULOSA

Yoshlar bilan ishlash bo'yicha kasbiy-pedagogik faoliyat hozirgi davr ta'lim tizimining eng mas'uliyatli va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki

jamiyatning taraqqiyoti, millatning intellektual salohiyati va kelajak avlodning ma'naviy qiyofasi aynan pedagoglarning yoshlar bilan qanday ishlashiga bevosita bog'liqdir. Ushbu maqolada yoritilgan fikrlar shundan dalolat beradiki, yoshlar bilan ishlaydigan har bir pedagog nafaqat ta'lim beruvchi, balki tarbiyachi, psixolog, murabbiy, motivator va yo'l boshchi sifatida o'z oldiga katta mas'uliyat yuklaydi.

Kasbiy-pedagogik faoliyatning didaktik, tarbiyaviy, psixologik va kommunikativ komponentlari yoshlar bilan ishlash jarayonida bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, pedagogning umumiy kasbiy kompetensiyasini tashkil etadi. Ayniqsa, yosh avlodning psixologik xususiyatlarini chuqur anglash, ularga individual yondashuvni qo'llash, ularning ichki imkoniyatlarini ochish, mustaqil fikrlashga yo'naltirish pedagogning mahoratini belgilovchi eng muhim omillardandir.

Bugungi innovatsion rivojlanish davrida pedagog zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur o'zlashtirib, elektron resurslar, interfaol metodlar, onlayn ta'lim platformalaridan samarali foydalanishi talab etiladi. Bu esa yoshlarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi va kasbiy kompetensiyalarini shakllantiradi.

Shuningdek, yoshlar bilan ishlash jarayonida ijtimoiy-pedagogik qo'llab-quvvatlash, o'zaro hurmatga asoslangan muloqot, ijobiy psixologik muhit yaratish kabi omillar alohida ahamiyat kasb etadi. Har bir yoshning qiziqishi, xarakteri, ehtiyojlari va hayotiy maqsadlari o'ziga xos bo'lganligi sababli, individual yondashuv va differentiatsiyalangan metodlardan foydalanish pedagogik jarayonning samaradorligini yanada oshiradi.

Umuman olganda, yoshlar bilan ishlashda pedagogning kasbiy mahorati, shaxsiy madaniyati, psixologik sezgirligi, innovatsion fikrlashi va pedagogik etikasiga amal qilishi – ta'lim jarayonining muvaffaqiyatiga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotning natijalari shuni ko'rsatadiki, kasbiy-pedagogik faoliyatni takomillashtirish va yoshlar bilan ishlashda strategik yondashuvni kuchaytirish orqali jamiyatda yetuk, intellektual, ma'naviy barkamol va ijtimoiy faol yosh avlodni shakllantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdug'afurov, A. (2018). Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston.
2. Olimov, R. (2020). Yoshlar psixologiyasi va tarbiyasi. Toshkent: Ilm-fan.
3. Karimova, S. (2019). Kasbiy-pedagogik faoliyat va uning metodologiyasi. Samarqand: Pedagogika nashriyoti.
4. Bobojonova, N. (2021). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Ma'naviyat.

5. G'aniev, T. (2017). Yoshlar bilan ishlashning psixologik asoslari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
6. Islomov, F. & Rasulov, J. (2022). Pedagogik kompetensiya va tarbiyaviy faoliyat. Toshkent: O'qituvchi.
7. UNESCO (2015). Youth and Education: Global Perspectives. Paris: UNESCO Publishing.
8. Santrock, J. W. (2020). Adolescence (17th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
9. Hurlock, E. B. (2016). Developmental Psychology: A Life-Span Approach. New York: McGraw-Hill.
10. Rogers, C. R. (2014). Freedom to Learn. Columbus: Merrill.